

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

Секція № 5**ЗАХИСТ ПРАВ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ
ГРУП НАСЕЛЕННЯ****Дракохруст Тетяна Вікторівна***доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри
теорії права та конституціоналізму**Західноукраїнського національного університету***Камінська Катерина***здобувачка вищої освіти Західноукраїнського
національного університету***ЗАХИСТ ПРАВ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ
НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО
КОНФЛІКТУ: ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ
ПЕРСПЕКТИВИ**

Збройний конфлікт між Росією та Україною, який розпочався в 2014 році та загострився у 2022 році, має катастрофічні наслідки для населення обох країн, зокрема для вразливих груп, таких як діти, люди похилого віку, жінки, особи з інвалідністю та внутрішньо переміщені особи (ВПО). Захист їхніх прав у таких складних умовах є вкрай важливим, але також надзвичайно складним завданням [1].

Під час збройного конфлікту права вразливих категорій населення часто порушуються через такі фактори:

Фізична небезпека та загроза життю. Цивільне населення, включно з дітьми, жінками та людьми похилого віку, опиняється під постійною загрозою через артилерійські обстріли, бомбардування та бойові дії. Відсутність безпеки змушує багатьох людей залишати свої домівки та ставати внутрішньо

переміщеними особами, що ще більше ускладнює їхній захист і доступ до основних ресурсів.

Економічна нестабільність і бідність. Конфлікт серйозно впливає на економіку, призводячи до зниження рівня зайнятості, підвищення рівня бідності та обмеження доступу до необхідних товарів і послуг. Вразливі категорії особливо страждають від економічних наслідків війни, адже вони мають обмежені ресурси та можливості для відновлення після втрат.

Обмежений доступ до медичної допомоги та соціальних послуг. В умовах збройного конфлікту доступ до медичних послуг є обмеженим, що створює додаткові труднощі для людей з інвалідністю, людей похилого віку та дітей. Знищення медичної інфраструктури, відсутність медичних працівників і ліків є значними перешкодами для отримання належної медичної допомоги.

Відсутність правової захищеності. Порушення прав людини, такі як викрадення, незаконне ув'язнення, тортури та зґвалтування, стають поширеними під час війни. Вразливі категорії часто не мають можливості ефективно захистити себе в правовому полі, особливо в умовах руйнування судової системи та правової інфраструктури на тимчасово окупованих територіях [2].

У таких екстремальних умовах, як збройний конфлікт, особливого значення набувають стратегії захисту прав вразливих груп населення.

Однією з ключових стратегій є організація гуманітарної допомоги, яка включає забезпечення населення продуктами харчування, медикаментами

та предметами першої необхідності. Гуманітарна допомога повинна бути цілеспрямованою та оперативною, щоб забезпечити підтримку саме тих, хто найбільше її потребує [3].

Для захисту прав вразливих груп важливо надавати правову допомогу та документувати випадки порушень прав людини. Це є необхідною умовою для подальшого розслідування воєнних злочинів та притягнення винних до відповідальності.

Психологічна та фізична реабілітація є важливою частиною допомоги жертвам війни, зокрема дітям, які стали свідками насильства, та людям, які зазнали травм. Розробка спеціалізованих програм реабілітації для вразливих категорій є важливим напрямом для відновлення психічного та фізичного здоров'я постраждалих.

Міжнародне співтовариство відіграє значну роль у забезпеченні захисту прав вразливих груп через накладення санкцій на агресора, фінансову та технічну підтримку, а також надання політичного тиску на державу-агресора для припинення насильства.

Важливо створювати програми соціальної інтеграції для ВПО та інших вразливих категорій, які дозволять їм успішно адаптуватися до нових умов життя. Це включає доступ до освіти, працевлаштування та житла.

Для ефективного захисту прав вразливих категорій населення в умовах збройного конфлікту необхідно забезпечити розвиток національних і міжнародних механізмів захисту прав людини [4].

Необхідно вдосконалити національну систему реагування на кризові ситуації, що дозволить швидко

надавати допомогу населенню в разі загрози їхньому життю або здоров'ю. Це передбачає налагодження співпраці між державними інституціями, місцевими громадами та громадськими організаціями.

Для захисту прав вразливих груп необхідно посилити співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ООН, Міжнародний комітет Червоного Хреста та інші. Це дозволить залучити ресурси, експертизу та підтримку для вирішення складних ситуацій.

Важливим аспектом є забезпечення відповідальності за воєнні злочини через розширення юрисдикції міжнародних судів або створення спеціалізованих трибуналів для розгляду злочинів, пов'язаних з конфліктом між Росією та Україною.

Після завершення конфлікту важливим аспектом стане відновлення інфраструктури на постраждалих територіях, що дозволить забезпечити нормальні умови для життя та доступ до медичних, соціальних і правових послуг.

Освіта населення щодо прав людини, важливості захисту вразливих категорій та недопустимості дискримінації є важливим кроком для формування більш толерантного суспільства [5].

Захист прав вразливих категорій населення під час збройного конфлікту вимагає комплексного підходу, який охоплює гуманітарну допомогу, правову підтримку, міжнародний тиск та розбудову національних інституцій. Проте справжній захист прав людини може бути досягнутий лише через закінчення війни та встановлення стабільного миру. Перспективи покращення захисту прав вразливих

категорій залежать від зусиль як державних органів, так і міжнародної спільноти, спрямованих на запобігання новим конфліктам, відбудову постраждалих територій та посилення правових гарантій для кожного громадянина України.

Джерела:

1. Міжнародна організація з міграції. (2023). Звіт про ситуацію з мігрантами в Україні під час конфлікту. Київ: MOM. URL: iom.org.ua.
2. Міжнародний комітет Червоного Хреста. (2022). Захист прав осіб, які постраждали від конфлікту: рекомендації для України. Женева: МКЧХ. URL: icrc.org.
3. Офіс Омбудсмана України. (2023). Звіт про дотримання прав людини в умовах збройного конфлікту. Київ: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: ombudsman.gov.ua.
4. Петренко, В. А. (2023). Правова підтримка вразливих груп під час війни: проблеми та рішення. Юридичний вісник України, 1(12), С. 77-85.
5. Савчук, Н. В. (2023). Виклики для жінок в умовах збройного конфлікту в Україні. Феміністична юриспруденція, 4(1), С.101-115.

Ключові слова: збройний конфлікт, вразливі групи, гуманітарна допомога, правова захищеність, міжнародна підтримка.

БУРДЮЖА О.М.

Механізми цивільного захисту ЄС: історія становлення та розвитку.....332

Секція № 5

Захист прав найбільш вразливих груп населення

ДРАКОХРУСТ Т.В., КАМІНСЬКА К.

Захист прав вразливих категорій населення в умовах збройного конфлікту: виклики, стратегії перспективи..... 340

СЕМЕНОВА М.В., БЕЖАНОВА А.В.

Деякі аспекти розгляду спорів щодо захисту прав і свобод дітей під час дії в Україні воєнного стану345

КОНОНЕЦЬ О.М., РАШКІВСЬКА М. В.

Захист прав жінок в період збройних конфліктів.....353

БОЛЬШАКОВА О.В.

Зміни умов охорони праці жінок в умовах збройного конфлікту згідно діючого законодавства України359

ІВАНОВА Н.Г., СКАКУН В.О.

Порушення прав дитини під час збройних конфліктів (за матеріалами французького часопису Le nouvel observateur) 366

ФЕДОРОВА Т.С., КАРДЬЄВА О.В.

Роль миротворчих сил ООН у захисті прав дітей під час збройних конфліктів371

ФЕДОРОВА Т.С., ФІЛЕВСЬКА Є.

Захист прав жінок під час воєнних дій 375

ФЕДОРОВА Т.С., ЛИНЮК А.І.

Міжнародний досвід щодо доступу до правосуддя для людей із інвалідністю: бар'єри та шляхи їх подолання 380

TAYLOR A.V.

Overview of the mechanisms for protecting women's rights in Qatar 386

ДИМОВ К.Б.

Міжнародно-правові виклики стосовно надання гуманітарної допомоги біженцям та вимушеним переселенцям під час збройних конфліктів 392

ІВАХНЕНКО Є.О.

До дискусії про особливості захисту прав жінок в умовах збройних конфліктів крізь призму міжнародного права 399

БОНДАРЮК О.О.

Міжнародне викрадення дитини одним з батьків в умовах війни405